

Eski defterdekiler

“Senede 15 kat elbise, 20 potin, 80 kırıvat alırdık!

“Bir brik arabam vardı, bütün masrafı ayda 120 kuruşun içinde idi.,,

Hikmet bey (şair Nâzım Hikmet beyin pederi) beni, Süreyya sinemasının (antre) sinde, büyük bir nezaket ve samimiyetle karşıladı; büfenin yanındaki kapıdan sol köşedeki küçük odaya götürdü.

Burası vapur kamarası kadar bir yer, fakat ne hoş, kutu gibi, ferah, aydınlık.

Meğerse Hikmet bey ne kadar meşgulmüş. Başını kaşıyacak vakti yok. Boyuna telefonla aranıyor. Odaya girip çıkanın ardı arası bitmiyor. Ya bir misafir geliyor, yahut bilet gişesindeki hanım birşeyler verip çıkıyor veyahut bir başkası, kulağına bazı sözler fısıldıyor.

O, başta olup idare etmese, onun faaliyeti olmasa bu işin kolay kolay dönmeyeceğine kanaat getirdim.

Âdeta tetik üstünde bulunmasına, muttasıl işgal edilmesine rağmen silsilei kelâmı bozmayarak, ne tatlı tatlı anlattı:

1 — O zamanlar, Fenerbahçe, Çiftelhavuzlar, (aristocratie) nin mevidi mülakatı gibiydi. Rağbet esbabından biri, bütün vükelâ, rical, erbabi servet, yaz mevsiminde bu taraflara, yani Erenköy, Göztepe, Feneryolu semtine gelirler.

Fenerbahçede 500, 600 arabanın sıralandığı daima vakı olurdu. Bu gün 500 otomobili bir yere toplayabilir misiniz? Şimdi, Fenerde 25 araba bulamazsınız. Burası eskiye nisbetle ölmüştür.

O devirde, (équipage) ler moda idi. O zamanın, insanı merak ve tecessüse sevkeden bir (caché) si mevcuttu:

Arabacının yanında, bir harem-ağası veya ispir bulunan kupa arabaları. Benim de kendi kullandığım bir brik arabam vardı. Seyise 50 kuruş maaş verirdim; 60 kuruş da hayvan yerd. At, araba ayda 120nin içinde.. 40,50 lira arasında en güzel Macar atları alınabilirdi.

Dediğim havaliye, rağbetin ikinci sebebi de maişetin ve ev kirasının ucuzluğu idi. *div.*

Bostancıda, 9 odalı, koça bahçeli bir evde 150 kuruşa otururdum. Maaşım 25 lira idi. Söylediğim veçhile, köşküm, atım, arabam, seyisim hattâ çocuğumun mürebbiyesi bile vardı.

Kışın, Beyoğlunda Tokatlıyan alamoddu. Bazı günler burada oturacak yer bulunmazdı.

“Yani,, , “Löbon,, ve müteaddit pastahanelerde rağbette idi.

Bir de, - Konkordiya tiryatrosu Karnaval mevsiminde, “Odeon,, daki Balmaske (bal masqué)ler hıncabınçtı.

2 — Ben, semt itibarile, daima İstanbulun Asya tarafın tercih etmişimdir. Beyoğlunun kozmopolit hayatından, levanten halkından, firenk imtiyazlarından nefretle kaçardım. Bu tarafı ailemin yeri telâkki ederdim. Fakat bugün Beyoğlu benimdir. Cumhuriyetin verdiği en büyük nimetlerden biri memlekete sahip oluşumdur.

Evi severim fakat bugünkü hizmetçi yokluğu itibarile apartmanı tercih ediyorum. Vakıa, bahçeli, geniş, eski konaklar, evler âlâ; neylersin ki bugün konfür ötekilerde.

Hikmet bey

3 — Mektepte iken tarihi çok severdim. Bende tarih iptilâsı hâlâ devam eder. Bugün, ihtilâsı vakit ettikçe hâlâ tarih okurum.

Hikmet bey, önündeki çekmecelerden birini çekti ve (Umumî Tarihi göstererek dedi ki:

— Cumhuriyetin bize verdiği eserlerin en (instructif) i bu kitaptır.

4 — Kadınlarla bir ebedî hayat yoldaşlığı vardır; bir de Libër Mariyaj (libremariage) dedikleri anlaşma şekli.

Ben, evlenilecek kadınla geçici kadını *ovariyorum*. Evveldenderi evleneceğim kakında *ülkedüşündüğüm şey*: Ruhunu arayım, iyi bir yuva kurayım, bir ana gibi onunla dertleşeyim, kusurlarımı ona söyleyim.

Hiç (beauté) aramadım. Onun o kadar geçici olduğunu bilirim ki. Bir kaç zaman geçince insan güzelliğe alışıyor.

Ruh, ahlâk, terbiyei evveliyeye en başta olarak şefkat aradım. Ben, muhabbeti şefkatle tefsir ederim. Karımı şefkatle sevmek onun da beni öyle sevmesini isterim.

Fakat kadınla olacak rabita, demin dediğim ikinci şekilde, yani muvakkat bir zaman için ise o başka. O zaman, eşkâli veçhihiyeyi ararım. Meselâ, açık, gök mavi gözler vardır, billuri bir beyazlık olur, onu sevmem ve anlamam. Şarkın kendine mahsus buğdaysı rengini isterim.

Kadın denince kadınlıkta tabayül ettiğimiz şeyler her halde olmalı. Meselâ zaif, yanakları çökmüş, bacakları ince.. Onun zarafeti eksik olsun.

Yaşı tahdit etmeyeceğim. Bilmez misiniz, Fransızlar Lefam Nonpa daj (Les femmes n'ont pas d'âge) derler.

5 — Bugün hasret kaldıklarım: Kaybettiğim arkadaşların hususiyetleri ve âlemleri; o zamanki hayat ucuzluğu dolayısıyla her istenileni yapabilmektir: Meselâ, senede 15 kat elbise, 20 çift potin, 80 kırıvat alırdık.

Fakat, siz bana hasret kaldıklarımın ziyade nefret ettiklerimi sorunuz. Memuriyetlerimde ve Selânik umuru ecnebiye müdürlüğünde, İmtiyazatı ecnebiye denilen belâları, Konsolosların ve ecnebilerin türlü türlü tahakkümlerini pek yakından görmüş ve çekmişimdir. Ben, bu memleketin

sahibi iken, bu vatan için ecadım kanını dökmüş iken o, evime geçmiş, kurulmuş, bana tahakküm ederdi. En büyük mukaddesatıma dokunsa beni dinliyecek, şikâyetimi anlıyacak kimse yoktu,

Sonra, devrin hafiye ve jurnalları, mimlenmek meseleleri de ne belâyı uzma idi.

Misal olarak başıma gelen bir vakayı anlatayım:

Şimdi, bu binanın olduğu yerde bulunan bir evde otururdum. Ara sıra, Selânikten tanışık olan bazı ehlibba evime gelir, giderlerdi. O esnalarda, Selâmlık yerindeki bomba hâdisesi oldu. Suikastçilerin başında Belçika'ı Jores isminde biri bulunuyormuş ve mahut bombalı paytonda gûya Selânik tarikile gelmiş imiş. Köçoğlu Andon namında biri paçaları sıvayıp, Joresi İstanbula getirtenlerdendir diye Tepedelenli Kâmil beyle beni jurnal ediyor.

Gece, sekiz kişi beni evimden kaldırıyorlar, Beşiktaş karakolunu boluyoruz. Fehim paşa, Vâsif paşa:

— Nefsi nefisi hümayuna suikast ile müttehimsiniz! diyerek isticvabı tutturdu. 20 gün beni karakolda alıkoydular. İstanbulda Kâmil adlı kim varsa hepsini getirdiler. Tuhaf değil mi, bu Tepedelenli Kâmil beyin kim olduğunu hâlâ bilmem.

Nihayet, güç belâ evime döndüm. İçeride kapalı kaldım ve bir ay kapımda iki polis bekledi. Kayın pederim bile içeri giremezdi. Neticede mesele şu şekilde halledildi: İki buçuk, üç sene Halep valisi bulunan babamın yanında ikamete memuren oturdum.

Bunlar hatıra geldikçe o zamanın ne arabalarını, ne konaklarını ne ucuzluklarını, hiç bir şeyini aramıyorum; hepsi ziyade olsun.

6 — Bundan 30, 40 sene sonra dünya âleminde vukua gelecek terakkıyatı fenniyeyi göremiyeciğime yanyorum. Zamam öyle gidiyor ki bundan belki 30 sene sonra olacak şeyler beşeriyeti hayrette bırakacak. 25 yaşında olsam, dev adımlarile ilerliyen bu terakkıyatı belki göreceğim diye memnun olurdum.

Sermet Muhtar

